

FIGYELŐ

NEPI JÁTÉKOK. (Kl) A felszabadulás óta a műkedvelő színjátszás hazánkban eddig soha nem tapasztalt élénkséggel virágzik mindenfelé. A műkedvelő színjátszás az egész világon, ben is olyan számottevő színházi jelenség, ami mellett nem szabad, nem lehet egykedvűséggel elmenni.

Amennyire célját tévesztett a műkedvelő színjátszás, ha a magán-színházak — üzleti érdekeit szolgáló — selejtes portékáit kultiválja, annyira szükséges és hasznos, ha saját útján halad. A műkedvelő színjátszók között ebből a szempontból különleges helyet foglal el: az egyetemi színjátszók csoportja. Igen sok külföldi egyetemen a hallgatók régóta megszervezték a maguk színjátszó csoportját, és a görög dráma, valamint a középkori misztériumok alkalmi előadásaival új színfoltot vittek az üzleti vállalkozásba merevedett színházi üzembe.

A magyar városok közül a szegedi egyetemen van az egyetemi színjátszói társaságnak multja és jelene. A multban a Hamlet előadásával tették bizonyosságot művészi törekvéseikről, elmélyedésükről és áldozatos munkájukról.

Ma még anyagilag nem olyan erős az ifjúság, hogy nagyszabású produkcióra vállalkozhatna, de népi játékok és balladák sorozatos bemutatásával tanúbizonyosságot tett arról, hogy van itt egy lelkes fiatal gárda, akik ösztönösen a helyes úton járnak, amikor a népi kultúra színjátszói hagyományát igyekeznek tovább fejleszteni. Dramatizált, énekkel és táncgal kísért balladák előadásai a népi kultúrát szerető közönség előtt máris tetszésre és sikerre találtak, de a várható művészi fejlődés révén eljőhet az az idő is, amikor a népi kultúra iránt közömbös közönséget is meg tudják nyerni a népi kultúra sajátos színjátszó művészetének.

Az Egyetemi Színjátszó Munkaközösség népi csoportjának ma már ötórás műsora van: Balladák, népi románcok, mesék, táncok, énekek. Az alábbiakban gazdag műsorukból néhány számot emelünk ki.

1. Muharay feldolgozásában mutatják be „Szép Ilona” népi románcot. Pár szóval a tartalma ez: Szép Ilona panasza jön a bíróhoz, mert annak fia

agyonütötte legszebb gúnárját. A bíró ígéretet tesz a síró leánynak, hogy megfizeti az okozott kárt. Szép Ilonának azonban túl nagyok az igényei, úgyhogy az igazság nemes örékek nem marad más hátra, akasztófára kell juttatnia fiát. Itt már megszólal Szép Ilona szíve és két karját ajánlja fel akasztófa helyett. Szín a bíró udvara, hátteret leányok és legények alkotják. Az előadás szépsége, a nép egészséges, tiszta humora Szép Ilona személyében kristályosodik ki. A címszerepben Papp Gizi megfelel feladatának. Ugy siratja a gúnárját, követeléseit annyi bájjal adja elő, hogy a közönség — alkinek számára a népi játék még egészen új —, élményévé válik és tökéletesen megérti a játékban tükröződő lényegét. A befejezésül eltáncolt páros-forgó frappáns pontot tesz a darab végére. Az előadás menete crescendo, melyet a közönség minden alkalommal hatalmas tapsviharban old fel.

2. Kőműves Kelemenné. Egész más hangulat, más szín a magyar néplélekben, mint az előbbi. Tartalma közismert. 12 kőműves építi Déva várát, de csak akkor maradnak meg a falak, ha egyikük feleségének hamvait belekeveri a maltenba. A szereplők két körben állnak fel. A leányok köre Kőműves Kelemen otthona, a fiúk pedig Déva vára. A dallam csodálatos egyszerűsége, az alakok kevés mozgása olyan összhangban van a szöveggel, hogy a balladaszerűség tökéletesen ki-domborodik. Menetét megakasztja a sirató, amivel Kőműves Kelemenné búcsúzik szeretteitől. Bár ez az előadást esztétikailag rontja, kétségtelesen mégis van létjogosultsága. Dávid Ida, aki Kőműves Kelemennét alakítja egyszerű játékaival, kifejező mozdulataival, szép hangjával a sirató jelenetben nyújtja a legmélyebb élményt a közönség számára. Ha az előbbihez hasonlóan az előadás menetét akarjuk meghatározni, azt mondhatnánk: piano, ami egyre halkabb és szomorúbb lesz. Érdekes a közönségre való hatása. Míg Szép Ilona tapsviharban oldódik fel, itt sokszor percekig néma marad a közönség, mintha félne megtörni a csendet.

Külön számnak vehetjük a munkaközösség bemondóját: a szőke, copfos Csépai Máriát, aki, ha huszadszor kon-

ferál be egy számot, az a huszadik féle lesz. Mindig új, szellemes, hangulat-keltő.

Külön meg kell említeni, hogy az előadáson főszereplők nincsenek. Minden szerepet mindenki tud és hol egyik, hol a másik játssza. A színészi alakítás náluk nem betanított, rendezői munka eredménye, hanem úgy játszik mindenki — az ő szavaival élve — „ahogy épp a szívből gyűn”. A népművészet-tenki — „ahogy épp a szívből gyűn”. Ezért hatnak előadásai tisztának és őszintének. (d k)

A „SZEVEDI KÓRUS” BEMUTAKOZÓ HANGVERSENYE. A felszabadulás óta örvedetesen nekilendült szegedi zenei élet egy új és értékes együttesel gyarapodott a Szegedi Kórusban, mely április 28-án bemutatkozó hangverseny keretében lépett a közönség elé. A Szegedi Kórus a nagymúltú és sok figyelemreméltó eredményt elért Szegedi Dalárda újjászervezéséből alakult dr. Szeghy Endre főiskolai r. tanár előklete alatt és céljait a legmagasabbrendű énekkari kultúra művelését tűzte maga elé. Nagy várakozással tekintettünk a Szegedi Kórus bemutatkozása elé és megállapíthatjuk, hogy az együttes teljes mértékben megfelelt ennek a várakozásnak.

A nagy gondal összeválogatott műsor három részre tagozódik. A 16. század egyházi művei: Palestrina, Vittoria, Ingegneri motettáiban, majd Penti és Pitoni 17. századbeli egyházi műveiben egyaránt csillogtatta felkészültségét a pompás hanganyaggal rendel-

kező kórus, s ez (különösen a mai kor egyházi zenéjének előadásában (Bárdos Lajos, Kertész Gyula művei) csúcsonodott ki. A kórus női kara két Kodály-mű (Ave Maria és a 150. genfi zsoltár) előadásával, mély hatást és megerdemelt sikert ért el.

A második részben Bennet, Lully, majd Orlando di Lassó madrigáljai érték el kiemelkedő sikert, különösen Orlando „Zsoldos szerenád”-ja, mit a közönség megismételgetett:

Korunk zenéjét, a harmadik részt Bartók Lajos, kétszólamú női kara (Senkim a világon) vezette be, majd Kodály két remekét („Akkik mindig elkésnek” és „Óregék”) hallhattuk meg-rázó erejű előadásban. Finom hanghatásaiival és bájos hangulatával ragadott magával dr. Szeghy: „Altató dal”-a, melyet a hallgatóság kívánságára meg kellett ismételnie. Új kórusmű is szerepelt a műsoron: Vaszy Viktor: „Halálhászító” című karműve, melynek szépsége kirobbanó sikert jelentett.

Az első rész stílusához és hangulatához teljesen alkalmazkodott Csuka Béia viola da gamba száma, aki Telemann szóló-szonátáját adta elő, hűségesen tolmácsolva a korabeli zene bensőséges világát.

A művészi siker Szatmári Géza karigazgató nevéhez fűződik, akinek művészete és felkészültsége teljes ragyogásában bontakozott ki ezen a hangversenyen. Ugy a Szegedi Kórus, mint annak művészi vezetője, Szatmári Géza munkájától még sokat várhatunk.

Könyvek

Dr. Fűr István: MAGYAR NYELVI ÖSSZEFOGLALÓ. (3. kiad., Szukits, Szeged, 1947.) Bármennyire is haragszunk a pozitívista, adatokat lexikálisan birtokló álműveltségre, kétségtelen, hogy a műveltség alapja végtére is egy csomó tudás-anyag, amely kibénelkiben szervező heged vagy emésztetlen gombócként idegen marad számára. Az előbbi lesz az igazán művelt ember, az utóbbi marad a sznob, aki öklendezhet adatokat, de nem tudja egységes egészé építeni belőlük szellemi életét.

A kis könyvecske, amelyet forga-

tunk, ilyen „műveltség-alapanyag” öszszefoglalását tűzte ki célul, elsősorban gyakorlati szempontból, tehát a középiskolás ifjúság számára. Elbírálásának mértéke is ez, nem pedig a tudományos vagy rendszerező érték: harmadik kiadása — 1941 óta — valóban „használatosságát bizonyítja”.

A magyar nyelvtudomány problémáival (nyelvtörténet, hangtan, szótan, mondattan) a könyvecske első, rövidebb része foglalkozik, a javát irodalomelméleti áttekintés adja. Itt meglehetősen ügyes rendszerezését kapjuk a stílisztika, verstan, retorika, esztétika ele-